SANATKUMĀRA-SAMHITA

OF THE

PĀÑCARĀTRĀGAMA

EDITED BY

PANDIT V. KRISHNAMACHARYA

THE ADYAR LIBRARY AND RESEARCH CENTRE

विषयानुक्रमणिका

ब्रह्मरात्रम्

(प्रथम-द्वितीय-तृतीयाध्याया नष्टाः)

चतुर्थोध्यायः—समयाध्यायः

पञ्चमोऽध्यायः—वर्णाचारविधिक्रमः

आचार्य:—तेषां लक्षणानि (पृ. १२-१३. श्लो. १४-२२)—चत्वारो वानप्रस्था:—वैखानस:, तन्त्री, गुरु:, निष्कल: (पृ. १३-१४. श्लो. २२-३२)—चत्वार: संन्यासिन:—हंस:, परमहंस:, भगवान्, प्रभु: (पृ. १४-१५. श्लो. ३३-४२)।

वैष्णवदीक्षाव्रतामाचारा: (पृ. १५-२६. श्लो. ४२-१३९) —भोजनम् (पृ. १६. श्लो. ४४-५१)—स्नानम्, तीर्थवर्णनम् (पृ. १७. श्लो. ५४-६९)—स्नानमध्ये जप:, अनन्तरं सूर्यार्घ्यदानम् (पृ. १७-१९. श्लो. ७०-९)—ततो देव-ऋषि-पितृतर्पणम् (पृ. १९-२१. श्लो. ७९-९२)—संध्योपासनम् (पृ. २१-२२. श्लो. ९४-१०६) —आचमनविधि: (पृ. २२-२४. श्लो. १०६-१७)—सर्वाश्रमिणां तन्त्रदृष्ट्या चातुर्विध्यम्—समयी, पुत्रक:, साधक:, आचार्य इति (पृ. २४. श्लो. ११८)—तेषां लक्षणानि (पृ. २४. श्लो. ११९-२६) —साधकाचार्ययोराचार: (दिनचर्या) (पृ. २५-६. श्लो. १२६-३९)।

षष्ठोऽध्याय:—प्रतिष्ठाविधि:

मण्डपनिर्माणं तदलंकरणं च, कलशानां स्थापनं गर्तनिर्माणं च (पृ. २७-९. श्लो. १-२४)—आतोद्यवादनम्, द्विविधा अर्चा—कर्मार्चा, स्थापनार्चा च (पृ. २८-९. श्लो. १७-८)—मध्येवेदिकं शयनकल्पनम्—अर्चयो: स्नपनार्थमण्डपवर्णनम्—वाद्यानामुद्देश: (पृ. २८-९. श्लो. १५-२७)—निषिद्धजनानां बहिष्कार: (पृ. ३०. श्लो. २७-८)—कर्मणस्त्रैविध्यम्, वैदिक-तान्त्रिक-मिश्रभेदात् (श्लो. २९-३१)—कलशस्थापनावाहनादि (श्लो. ३२-६)—पालिकास्थापनम् (पृ. ३१. श्लो. ३७)—कलशानां तत्तद्द्रव्यै: पूरणम् (पृ. ३१. श्लो. ३८-४४)—बेरस्थापनम् (पृ. ३१-२. श्लो. ४५-९)—एकबेरविधि: (पृ. ३२. श्लो. ४६-७)—त्रिविधा एकबेरे प्रतिमा-अश्म-मणि-लोहमयी (श्लो. ४७)—मृन्मयी काष्ठमयी च—बहुबेर-विधि: (श्लो.४८) एकबेरबहुबेरविध्योर्भेद: (श्लो. ४९)।

सप्तमोऽध्यायः—प्रतिमाविधिः

अष्टमोऽध्याय:—प्रासादविधि:

शिवरात्रम्

(पृ. १७२-३)—निवेदितस्य (निर्माल्यस्य) विनियोगः (पृ. १७३)—हविःसंख्या।

षष्ठोऽध्यायः—पुष्पयागविधिः

पुष्पयागे पुष्पेषु ग्राह्याग्राह्यविभागः (पृ. १७५-८)—पुष्पग्रहणोचितकालाः (पृ. १७८)—पूजोचितबीजाङ्कुराणामुद्देशः (१७८-९)।

सप्तमोऽध्यायः—पत्रच्छेदः

पत्रपुष्पादानोपयुक्तक्षुरादीनामुपयोगविभागः (पृ. १८०)—पूजोचितपत्रविशेषोद्देशः—षष्ट्यधिकत्रिशतानि पत्राणि, अथवा षष्ट्यधिकद्विसहस्रभेदाः—अन्यत्रोक्ताः तेषां चतुष्षष्टि-षष्टित्रिशत-त्रिविंशति-साहस्रचत्वारिंशत् प्रभेदाः (पृ. १८१)।

पत्रच्छेदनविधिः (पृ. १८१-३)—पुष्पबन्धन-श्लेषणप्रकाराः (पृ. १८३-४)—पत्रपुष्पैः भक्तिविन्यासः, तादृशभक्तिभेदानां पञ्चानामुद्देशः, तत्फलकीर्तनम् (पृ. १८४)।

अष्टमोऽध्यायः—स्नपनविधिः

स्नपनमण्डपनिर्माणम् (पृ. १८५)—कलशाः—रत्नसंग्रहः (पृ. १८६)—व्रीहिबीजसंग्रहः (पृ. १८७)—मण्डपालङ्करणम्—आचार्यग्रहणम् (पृ. १८७)—मण्डपालेपनमार्जनादि (पृ. १८८)—कलशस्थापनम् (पृ. १८८)—कलशसंख्या—अभिषेकद्रव्यविशेषाः (पृ. १८९)—घृतादिमन्त्राः (पृ. १९०-१)—क्रमेण पाद्यादिदानम् (पृ. १९१-२)—स्नपनक्रमः (पृ. १९२-६)—स्नपनस्य कलशादिसंख्यया उत्तमोत्तमादिभेदाः (पृ. १९६)—तत्तद्द्रव्यस्य देवताः (पृ. १९७)—कलशक्रमद्रव्यसंयोग-मन्त्र-भूमिभागाः (पृ. १९८-२००)—पाद्यादिमन्त्राः (पृ. २००-१) स्नपनस्यास्य उत्तमोत्तमादिभेदाः (पृ. २०२)—पञ्च परिमार्जनवस्तूनि (पृ. २०२—श्लो. १५३-५)—अपरः

इन्द्ररात्रम्

(पृ. २३१-४)—मन्त्रोद्धारः (पृ. २३४)—मन्त्रविलयक्रमः (पृ. २३४-५)।

तृतीयोऽध्यायः—पुराणाध्यायः

जगदुत्पत्त्यादिवर्णनम् (पृ. २३६)—महार्णवे सुप्तोत्थितस्य परमेष्ठिनो वराहोत्पत्तिः, वराहेण समुद्राद् भूमेरुद्धारः (पृ. २३६-७)—नरसिंहाविर्भाववर्णनम् (पृ. २३७-९)—मत्स्यस्य पुराणं वेदोद्धारश्च (पृ. २३९-२४०)—कूर्मपुराणम् (पृ. २४०)—तार्क्ष्यपुराणम् (पृ. २४०-१)—वामनपुराणम् (पृ. २४१-२)—हयग्रीवपुराणम् (पृ. २४२-३)—कपिलपुराणं, सांख्यज्ञानप्रवर्तनं च (पृ. २४३)—जामदग्न्यपुराणम् (पृ. २४३)—रामपुराणम् (ग्रन्थपातः) (पृ. २४४)—सात्वतस्य (कृष्णस्य) पुराणं, तेन पञ्चरात्रोपदेशश्च; पञ्चरात्रस्य सात्वतमिति नामान्तरम्; तथा तदनुयायिनां च सात्वता इति नाम (पृ. २४४-५)।

चतुर्थोऽध्यायः—यागविधिः

सप्तयागवर्णनम्—(१) यागः, ब्राह्मणादिवर्णानां तत्तद्वर्णोचितयागकालः (पृ. २४६)—मण्डप-मण्डल-कलश-विधानम् (पृ. २४७-८)—(२) स्तोमः (पृ. २४८)—(३) महायागः (पृ. २४९-५०)—(४) अध्वरः (पृ. २५०)—(५) सवः (पृ. २५०)—(६) क्रतुः (पृ. २५१)—(७) हरिस्तोमः(पृ. २५१)।

पञ्चमोऽध्यायः—परिवारदेवताः

ब्रह्मसदाशिवादिपरिवारसहितस्यैव विष्णोरुत्तमत्वम् (पृ. २५३)—आलयप्राकारेषु बहिःपरिवाराणामालयाः (पृ. २५३-७)—सप्त वैष्णवमातरः, तासामालयाश्च (पृ. २५७)।

(पृ. २८३-४)—विष्णुलोक: (पृ. २८४-६)—तदुपरि महाविष्णुलोकस्तदुपरि नारायण: (पृ. २८६)—सप्तवैष्णवमातॄणां स्थानं, तासां वर्णा: (पृ. २८६-७)—एतदध्यायपठनफलम् (पृ. २८७)।

अष्टमोऽध्याय:—योनिशुद्धि:

क्षेत्रभूतस्त्रीगतो विचार: (पृ. २८८)—क्षेत्रस्य चातुर्वर्ण्येन चतुर्विधत्वम्—पुनरन्यथा कन्येत्यादि भेदेन चातुर्विध्यम, तत्र गुणदोषौ, तासामुपभेदा:, तत्तत्प्रसूतानामपत्यानां नामानि (पृ. २८८-९१)।

बीजस्वरूपगुणदोषा: (पृ. २९१)—त्रिविधमब्रह्मचर्यं, तदवान्तरभेदाश्च (पृ. २९२)—वर्णा:, वर्णसंकरजाश्च (पृ. २९३)।

चातुर्वर्ण्यप्रशस्ता देशभागा: (पृ. २९४)—देहशुद्ध्यर्था व्रताचारादय: (पृ. २९४)—क्रियाशुद्धिकरा: गर्भाधानादिसंस्कारा:, वैष्णवदीक्षा च (पृ. २९४-५)—[शिष्यलक्षणमित्यध्यायनाम अन्ते दृश्यते!]।

नवमोऽध्याय:—आचार्यलक्षणम्

आचार्योचित आचार:, तद्वासार्थं निषिद्धा: प्रदेशा: (पृ. २९६-७)—बुद्धिशुद्धि: (पृ. २९७)—आचार्यत्वयोग्या:, त्रयो द्विजातय:, संकरजा:, तेषु आचार्यत्वयोग्या: (पृ. २९७-३०१)—हस्तपादरेखादिविशेषै: आचार्ययोग्यत्वसूचना (पृ. ३०१-२)—याजने निषिद्धा: पुरुषा: (पृ. ३०२-५)—शुभहस्तविधि:, यागस्य प्रोक्षण-पुष्पयाग-मण्डलदर्शन-दीक्षाभेदेन चातुर्विध्यम् (पृ. ३०५-६)—(ग्रन्थपात:)।

(इन्द्ररात्रभागस्त्वपूर्ण:)

ऋषिरात्रम्

प्रथमोऽध्याय:—पञ्चकालविवेक:

अभिगमन - उपादान - इज्या - स्वाध्याय-योगरूपपञ्चकर्मोचिता: प्रातरारभ्य पञ्च काला: (पृ. ३०७-८)।

मिश्रभेदेन मन्त्राणां त्रैविध्यम्—तान्त्रिकस्य प्राधान्यम्—वर्णविभागेन दीक्षाक्रमः (पृ. ३५४-५)।

षष्ठोऽध्यायः—बलिदानम्

बल्युचितपात्राणि (पृ. ३५६)—बलिपात्राङ्गेषु स्थिता देवाः (पृ. ३५६-७)—बलिद्रव्याणि (पृ. ३५७)—व्रीह्यवघट्टनम् (पृ. ३५८)—तण्डुलगुणाः (पृ. ३५९)—पाकारम्भः, स्वस्तिवाचनं च (पृ. ३६०-१)—अष्टमङ्गल-द्रव्यैः परिभ्रमणं पुष्पबलिश्च (पृ. ३६१)—गरुडशक्रादिस्थानेषु गातव्यानि स्तोत्रगीतानि (पृ. ३६२-३)—पितृस्तोत्राणि (पृ. ३६३-४)—चक्रमन्त्रस्तोत्रादि (पृ. ३६४)—बलिनिक्षेपः आत्मरक्षार्थो मन्त्रः (पृ. ३६४)—मध्याह्नपाकविधिः (पृ. ३६५)—प्रतिकृतिविधिः (पृ. ३६५-६)—वर्ज्याः राजस-तामस-राक्षस-पैशाचादिबलिविधि-भेदाः (पृ. ३६६)—तत्तद्देवानां मन्त्र-मुद्रादिपूर्वकं बलिदानम् (पृ. ३६७-७१)—मङ्गलवाचनम् (पृ. ३७१-५)—निर्माल्यमन्त्रेण बलिदानसमापनम् (पृ. ३७५)।

सप्तमोऽध्यायः—मन्त्राणां ऋषिच्छन्दोदैवतविधिः

प्रणवाष्टाक्षरद्वादशाक्षराणां ऋषिच्छन्दोदैवतानि (पृ. ३७६)—विष्णुगायत्री-चक्रमन्त्र-षडक्षर-पञ्चोपनिषदां तथा (पृ. ३७७)—पुरुष-विश्व-निवृत्ति-सर्वाणाम् (पृ. ३७७)—तन्मात्रमन्त्राणाम् (पृ ३७७)—पञ्चाङ्गानां दुर्गा-अपराजिता-नारसिंह-महासुदर्शनानाम् (पृ. ३७८)—शङ्ख-गदा-पद्म-मुसल-खड्ग-धनुर्मन्त्राणाम् (पृ. ३७९)—माला-मन्त्र-मूर्तिमन्त्राणाम् (पृ. ३७९)—वासुदेव-प्रद्युम्न-अनिरुद्धमन्त्राणाम् (पृ. ३७९)—देवीमन्त्राणाम् (पृ. ३८०)—सूर्यमन्त्राणां षडक्षरादि-चतुर्णाम् (पृ. ३८०)—वराह-माधवमन्त्राणाम् (पृ. ३८०-१)—विष्णु-मधुसूदन-वामनादिवैष्णवमन्त्राणाम् (पृ. ३८१)—सप्तमातृणाम् (पृ. ३८१. श्लो. ५०-५४)—विष्वक्सेनादिपारिषदानाम् (पृ. ३८१-२)—

ऋषिरात्रं समाप्तम्